

This article discusses the specifics of self-referencing deontic constructions in two unrelated languages, German and Russian. The peculiarity of these constructions becomes visible on the level of their illocutionary and semantic structure. The first person allows deontic markers to be combined with speech-reflexive verbs. The analysis reveals that the restrictions on the combination of a marker with a speech verb are determined by both the modal semantics of the deontic marker and the meaning of the speech-reflexive verb.

Поступила в редакцию 09.10.2019

I. К. Цівунчык

БЕЛАРУСКА-ФРАНЦУЗСКІЯ ФРАЗЕАЛАГІЧНЫЯ ЭКВІВАЛЕНТЫ СА ЗНАЧЭННЕМ ФІЗІЧНАГА СТАНУ ЧАЛАВЕКА

В статье рассматривается проблема межъязыковых отношений фразеологизмов. Приводится обзор лингвистических исследований по указанной проблеме, выделяются основные показатели фразеологической эквивалентности. На материале белорусских и французских фразеологизмов со значением физического состояния человека выделяются и подробно анализируются фразеологические полные и частичные эквиваленты, которые характеризуются тождественной семантикой, структурно-грамматической организацией и компонентным составом или тождественны в плане содержания с незначительными расхождениями в плане выражения.

Эквівалентнасць моўных адзінак у лінгвістыцы разглядаецца ў розных аспектах, напрыклад, пры вывучэнні суадноснасці слова і фразеалагізма ў межах адной мовы, фразеалагізмаў у міжмоўным плане і інш.

Пад *эквівалентнасцю* ў шырокім сэнсе разумеюцца «такія адносіны паміж лінгвістычнымі адзінкамі, калі яны валодаюць якімі-небудзь агульнымі ўласцівасцямі, якія ім дазваляюць выконваць аднолькавую функцыю» [1, с. 12]. Адносіны эквівалентнасці «грунтуюцца на ўстанаўленні падабенстваў і адрозненняў паміж вывучаемымі элементамі» [Там жа, с. 11].

Паняцце міжмоўнай фразеалагічнай эквівалентнасці атрымала асвятленне ў працах А. Ф. Арсенцьевай [2; 3; 4], Д. А. Дабравольскага [5], В. Н. Камісарава [6], А. У. Куніна [7], А. Д. Райхштэйна [8], Ю. П. Саладуба [9; 10], Э. М. Саладухі [11] і інш. Аднак падыходы лінгвістаў да вырашэння праблемы міжмоўнай суадноснасці фразеалагічных адзінак адрозніваюцца.

Вар'іруецца і колькасць тыпаў міжмоўных фразеалагічных эквівалентаў. Так, даследчык А. Д. Райхштэйн вылучае 7 тыпаў міжмоўных адносін: тоеснасці, лексічныя варыянты, ідэаграфічная сінонімы, стылістычныя сінонімы і інш. У Ю. П. Саладуба іх толькі 2: фразеалагічныя эквіваленты і безэквівалентныя фразеалагізмы. Класіфікацыя міжмоўных фразеалагічных адпаведнікаў Э. М. Саладухі налічвае 3 тыпы: поўныя эквіваленты, абмежаваныя эквіваленты, міжмоўныя фразеалагічныя амонімы.

Няма адзінства і ў тэрміналогіі. Разам з тэрмінам «эквівалент» у працах лінгвістаў выкарыстоўваюцца і іншыя тэрміны – «міжмоўныя фразеалагічныя адэкваты», «міжмоўныя фразеалагічныя адзінкі», «ідэяматычныя адпаведнасці», «паралелі», «тоеснасці», «эквівалентныя ізафраземы» і інш.

На нашу думку, пры выяўленні ступені эквівалентнасці найбольш абгрунтаванымі з'яўляюцца падыходы А. Ф. Арсенцьевай [2]. Улічваючы вывады гэтага аўтара, а таксама ўласныя распрацоўкі, пры вызначэнні беларуска-французскіх фразеалагічных эквівалентаў са значэннем фізічнага стану чалавека мы карысталіся 3 паказчыкамі: семантычным (параўноўваліся сігніфікатыўна-дэнататыўнае значэнне, унутраная форма і семны склад фразеалагічных адзінак), структурна-граматычным (супастаўляліся структурныя мадэлі фразеалагізмаў) і кампанентным (улічваюцца лексічны склад фразеалагічных адзінак). У адпаведнасці з гэтым устаноўлены наступныя тыпы міжмоўных адносін фразеалагізмаў: 1) фразеалагічныя эквіваленты; 2) фразеалагічныя аналагі; 3) безэквівалентныя фразеалагізмы.

Падробязна спынімся на фразеалагічных эквівалентах – самым рэпрэзентатыўным класе міжмоўных адпаведнасцей. Крыніцай фактычнага матэрыялу паслужылі фразеалагічныя слоўнікі беларускай і французскай моў [12; 13].

Да міжмоўных фразеалагічных эквівалентаў беларускай і французскай моў са значэннем фізічнага стану чалавека адносяцца фразеалагізмы, якія характарызуюцца тоеснай семантыкай, структурна-граматычнай арганізацыяй і кампанентным складам або тоесным планам зместу з нязначнымі разыходжаньнямі ў плане выражэння. Напрыклад, фразеалагічныя адзінкі *на краі магілы* 'ў блізкім да смерці становішчы (быць, адчуваць сябе і пад.)' / (*être*) *sur le bord de la fosse* (літар. (быць) на краі магілы) 'быць блізкім да смерці' з'яўляюцца эквівалентнымі на падставе супадзення значэння, якое адлюстравана аднолькавым семным складам (інтэгральныя семы 'фізічны стан', 'стан здароўя', 'хворы чалавек' + дыферэнцыйная сема 'хворы, блізкі да смерці') унутранай формы. Аднолькавая і іх марфалагічная характарыстыка: несуднасныя з часцінамі мовы. Абодва фразеалагізмы адносяцца да размоўных адзінак, супадае іх кампанентны склад.

Беларускі фразеалагізм *<адна> скура (шкура) ды косці* і французскі *n'avoir que la peau et les os* (літар. мець толькі шкуру ды косці) – 'вельмі худы, змарнелы' з'яўляюцца эквівалентамі пры аднолькавым значэнні (інтэгральныя семы 'фізічны стан', 'знешні фізічны стан', 'целасклад', дыферэнцыйная сема 'худзізна') і тоеснай унутранай форме. Абодва фразеалагізмы з'яўляюцца размоўнымі, амаль поўнасю супадае іх граматычная структура (бел. «лічэбнік у значэнні часціцы + назоўнік + злучнік + назоўнік» і фр. «дзеяслоў + часціца + назоўнік + злучнік + назоўнік»). Што датычыцца кампанентнага складу, то ў беларускім фразеалагізме факультатыўная частка *<адна>* можа апускацца, у французскім фразеалагізме такая частка адсутнічае.

На аднолькавым вобразе пабудаваны фразеалагізмы *ў цікавым становішчы / dans une position (une situation, un état) intéressante* (літар. у цікавым становішчы (сітуацыі, стане)) – 'у стане цяжарнасці'. Фразеалагічныя адзінкі ўступаюць у адносіны эквівалентнасці на падставе супадзення семантычнага і структурна-граматычнага паказчыкаў. Адрозненне назіраецца ў кампанентным складзе, што адлюстравана лексічнай варыянтнасцю (*position, situation, état*) французскага фразеалагізма.

Як відаць з прыкладаў, эквівалентнымі выступаюць фразеалагізмы, што характарызуюцца або поўным супадзеннем плана зместу і плана выражэння, або поўным супадзеннем плана зместу і нязначнымі разыходжаньнямі ў плане выражэння. У адпаведнасці з гэтым фразеалагічныя эквіваленты можна падзяліць на *поўныя* альбо *няпоўныя* (частковыя).

Поўныя фразеалагічныя эквіваленты беларускай і французскай моў выяўляюцца пры тоеснасці іх сігніфікатыўна-дэнаматыўнага значэння, унутранай формы, суб'ектыўна-ацэначнай, эмацыянальна-экспрэсіўнай, функцыянальна-стылявой канатацыі, семнага і кампанентнага складу, структурна-граматычнай арганізацыі. Так, беларускі фразеалагізм (п'яны) *як свіння* выступае поўным эквівалентам французскага (*soûl*) *comme un cochon* (літар. (п'яны) як свіння) паводле семантыкі ('вельмі моцна') і суб'ектыўна-ацэначнай канатацыі, якія адлюстраваны аднолькавым наборам сем (інтэгральныя семы 'фізічны стан', 'стан ап'янення' + дыферэнцыйная сема 'моцнае ап'яненне'), унутранай формы. Супадае іх эмацыянальна-экспрэсіўная афарбоўка – неадабрэнне. Па функцыянальна-стылявой прыналежнасці фразеалагізмы з'яўляюцца размоўнымі. Аднолькавая і структурна-граматычная арганізацыя: абодва адносяцца да прыслоўных і адпавядаюць мадэлі «злучнік + назоўнік». Кампанетны склад фразеалагічных адзінак цалкам супадае.

У адносіны поўнай эквівалентнасці ўступае таксама фразеалагічная пара *ў целе* 'поўны, укармлены, сыты' / *en chair* (літар. у целе) 'поўны, укармлены'. Супадзенне плана зместу і плана выражэння пацвярджаецца тоеснасцю семнага складу (інтэгральныя семы 'фізічны стан', 'целасклад' + дыферэнцыйная сема 'паўната'), суб'ектыўна-ацэначнай афарбоўкі (станоўчая), функцыянальна-стылявой прыналежнасці (размоўныя), структурна-граматычнай мадэлі («прыназоўнік + назоўнік») і лексічнага складу фразеалагізмаў.

Да поўных эквівалентаў адносяцца таксама фразеалагічныя адзінкі *дні злічаны* / *ses jours sont comptés* (літар. дні злічаны) – 'каму-н. засталася нядоўга жыць'; *у форме* 'ў такім стане, калі найбольш поўна праяўляюцца сілы, здольнасці, уменне каго-н.' / *en forme* (літар. у форме) 'у добрым фізічным стане, поўны сілы' і інш.

Наяўнасць поўных фразеалагічных эквівалентаў у беларускай і французскай мовах тлумачыцца дзвюма асноўнымі прычынамі.

Па-першае, гэта агульнасць пазамоўнай асновы фразеалагізмаў: з'яў рэчаіснасці, рэалій, аднолькавых для носьбітаў розных моў, незалежна ад геаграфічных, эканамічных, кліматычных і іншых умоў: *на смяротнай пасцелі* / *à (au, sur) son lit de mort* (літар. на смяротнай пасцелі); (спаць) *сном праведніка* / *(dormir) du sommeil du juste* (літар. (спаць) сном праведніка); *спаць вечным сном* / *dormir du sommeil éternel* (літар. спаць вечным сном); *тугі на вуха* / *dur d'oreille* (літар. тугі на вуха) і інш. Звычайна «прататыпы такіх фразеалагізмаў адлюстроўваюць фізіялагічны стан, дзеянні або рэакцыі чалавека на тыя ці іншыя працэсы, якія адбываюцца ў навакольным асяроддзі, і з'яўляюцца ўніверсальнымі для ўсіх людзей» [14, с. 167];

Па-другое, значная частка фразеалагізмаў супадае па прычыне калькавання, напрыклад, з французскай мовы: *en forme* → *у форме* [16, с. 388], *cadavre vivant* → *жывы труп* [15, с. 128], *jusqu'à la moelle des os* → *да мозгу касцей* [Там жа, с. 110].

Да поўных эквівалентаў адносяцца 15 беларуска-французскіх фразеалагічных пар, што складае каля 5 % у беларускай і французскай мовах ад усёй колькасці фразеалагізмаў, якія абазначаюць фізічны стан чалавека. Наяўнасць невялікай колькасці поўных фразеалагічных эквівалентаў тлумачыцца тым, што «ў кожнай мове фразеалогія з'яўляецца найбольш своеасаблівай часткай слоўнікавага складу. І вялікая колькасць фразеалагічных адзінак захоўвае пэўны нацыянальны каларыт» [16, с. 21].

Ч а с т к о в ы я фразеалагічныя эквіваленты – гэта фразеалагізмы, якія супадаюць сігніфікатыўна-дэнаматыўным і канататыўным значэннямі, але маюць нязначныя разыходжанні ў плане выражэння. Іншымі словамі, адносіны частковай фразеалагічнай эквівалентнасці – «гэта адносіны няпоўнай (частковай) тоеснасці – прамежкавыя ступені, якія існуюць разам з адносінамі поўнай тоеснасці і поўнага адрознення фразеалагічных адзінак» [8, с. 24].

Сярод беларускіх і французскіх фразеалагізмаў, якія ўступаюць у адносіны частковай эквівалентнасці, можна вылучыць 3 групы.

Да першай групы адносяцца фразеалагізмы, якія адрозніваюцца адным лексічным кампанентам. Напрыклад, беларускі фразеалагізм *на нагах* у значэнні 'здоровы, не хворы' супадае з французскім фразеалагізмам *être (se tenir) sur ses quilles* (літар. быць (трымацца) на кеглях) 'здоровы' (*quilles* разм. 'ногі'). Фразеалагізмы маюць аднолькавае сігніфікатыўна-дэнаматыўнае значэнне і суб'ектыўна-ацэначную афарбоўку і, адпаведна, аднолькавы набор сем: 'фізічны стан', 'стан здароўя' і 'здоровы чалавек'. Яны адносяцца да размоўных адзінак і належаць да семантыка-граматычнага разраду прыметнікавых са структурай «прыназоўнік + назоўнік». Аднак адрозніваюцца лексемамі сумежнай семантыкі: *ногі* і *quilles* (кеглі).

Фразеалагізмы *ляскаць зубамі / claquer du bec* (літар. ляскаць дзюбай) пры тоеснай семантыцы 'адчуваць моцны голад; недаядаць, галадаць' (інтэгральныя семы 'фізічны стан', 'фізіялагічны стан', 'стан голаду' + дыферэнцыйная сема 'моцны голад'), тоеснай функцыянальна-стылявой афарбоўцы (прастамоўныя), граматычнай структуры «дзеяслоў + назоўнік» адрозніваюцца кампанентным складам. Лексічныя адрозненні *зубы / bec* (дзюба) не парушаюць семантычнай эквівалентнасці гэтых фразеалагізмаў.

Другая група аб'ядноўвае частковыя беларуска-французскія фразеалагічныя эквіваленты са значэннем фізічнага стану чалавека, якія адрозніваюцца варыянтнымі кампанентамі сумежнай (несумежнай) семантыкі або колькасцю кампанентаў. Напрыклад, фразеалагізмы *пайсці (сысці) у магілу (у зямлю) / descendre dans la tombe* (літар. сысці ў магілу) характарызуюцца тоеснай семантыкай ('памерці') і вобразнасцю. Абодва адносяцца да размоўных адзінак. Фразеалагізмы маюць структуру «дзеяслоў + прыназоўнік + назоўнік» і належаць да дзеяслоўных. Адрозненне эквівалентаў

зводзіцца да таго, што ў беларускім фразеалагізме вар’іруецца і дзеяслоўны кампанент (*пайсці, сысці*), і назоўнікавы (*магіла, зямля*), у французскім фразеалагізме варыянтных кампанентаў няма.

Беларускі фразеалагізм *зламаць <сабе> галаву (шыю)* у значэнні ‘скалечыцца, загінуць’ эквівалентны французскаму фразеалагізму *se casser le cou* (літар. зламаць сабе шыю) ‘скалечыцца ў выніку падзення’. Фразеалагізмы ўступаюць у адносіны частковай эквівалентнасці: супадае іх семны склад (інтэгральныя семы ‘фізічны стан’, ‘лятальны стан’ + дыферэнцыйная сема ‘ненатуральная смерць’), суб’ектыўна-ацэначная і эмацыянальна-экспрэсіўная канатацыя, адносяцца да прастамоўных адзінак. Разам з тым часткова адрозніваюцца кампанентным складам (беларускім кампанентам *галава, шыя* адпавядае толькі адзін французскі кампанент *cou* (шыя)). Аб разыходжанні ў плане выражэння сведчыць таксама факультатыўны беларускі кампанент *<сабе>*: фразеалагізм можа ўжывацца ў скарочаным выглядзе – *зварнуць галаву (шыю)*, у той час, калі французскі фразеалагізм ужываецца толькі ў адной форме – *se casser le cou* (літар. зламаць сабе шыю).

Фразеалагізмы *лажыцца ў магілу (у труну, у дамавіну, у зямельку) / descendre au cercueil (tombeau)* (літар. спусціцца ў труну, магілу) таксама часткова эквівалентныя, бо супадаюць значэннем (‘паміраць’), унутранай формай, нейтральнай ацэначнасцю, стылявой прыналежнасцю (размоўныя), пабудаваны па аднолькавай структурна-граматычнай мадэлі («дзеяслоў + прыназоўнік + назоўнік»), адносяцца да дзеяслоўных. Адрозненне заключаецца ў тым, што ў беларускім эквіваленце назоўнікавых кампанентаў чатыры – *магіла, труна, дамавіна, зямелька*, у французскім толькі два – *cercueil* і *tombeau*.

Яшчэ некаторыя прыклады частковых беларуска-французскіх эквівалентаў: *адной нагой стаяць у магіле (у труне) / avoir un pied dans la fosse (tombe)* (літар. быць адной нагой у магіле) – ‘дажываць сваё жыццё, быць блізім да смерці, звычайна пра хворага ці старога чалавека’; *зацягваць (надцягваць) пояс / se mettre (serrer) la ceinture* (літар. апранаць (зацягваць) пояс) – ‘адчуваць вострую недастачу, жыць у крайняй беднасці’; *сходзіць (сходзіць) са сцэны / quitter la scène* (літар. сыходзіць са сцэны) – ‘перастаць існаваць, паміраць’ і інш.

Да трэцяй групы частковых эквівалентаў адносяцца фразеалагізмы з некаторымі адрозненнямі ў марфалагічным афармленні кампанентаў (іншыя родавыя, лікавыя, склонавыя формы і інш.). У гэтую групу ўваходзіць, напрыклад, фразеалагічная пара *аддаць духі / rendre l’esprit* (літар. аддаць дух). Пры супадзенні сігніфікатыўна-дэнататыўнага значэння (‘памерці’) і, адпаведна, семнага складу (інтэгральныя семы ‘фізічны стан’, ‘лятальны стан’ + дыферэнцыйная сема ‘натуральная смерць’), унутранай формы, функцыянальна-стылявой прыналежнасці (размоўныя адзінкі) фразеалагізмы адрозніваюцца катэгорыяй ліку назоўнікаў: *духі* і *l’esprit* (дух).

Аналіз беларускіх і французскіх фразеалагічных адзінак на падставе тоеснасці іх семантыкі і частковых разыходжанняў у плане выражэння дае магчымасць сцвярджаць, што частковых фразеалагічных эквівалентаў дзвюх моў крыху больш, чым поўных – 21 пара (7 %).

Такім чынам, асноўнай прыметай фразеалагічнай эквівалентнасці выступае супадзенне зместу фразеалагізмаў, а ў плане выражэння назіраюцца нязначныя разыходжанні, у залежнасці ад якіх эквівалентнасць можа быць *поўнай* або *частковай*.

Поўныя беларуска-французскія фразеалагічныя эквіваленты характарыруюцца тоеснасцю семантыкі і сродкаў выражэння, г.зн. маюць аднолькавае значэнне, структурна-граматычную форму, стылістычную афарбоўку, аднолькавы кампанентны склад і вобраз, які пакладзены ў іх аснову. Доля поўных беларуска-французскіх фразеалагічных эквівалентаў сярод усіх тыпаў фразеалагічных адпаведнасцей са значэннем фізічнага стану чалавека складае 5 %.

Частковыя фразеалагічныя эквіваленты маюць нязначныя адрозненні ў плане выражэння: у кампанентным складзе або ў граматычных формах асобных кампанентаў фразеалагізмаў. Сярод частковых беларуска-французскіх фразеалагічных эквівалентаў даміруюць фразеалагізмы з варыянтнымі кампанентамі тыпу *лажыцца ў магілу (у труну, у дамавіну, у зямельку)* і *descendre (être) au cercueil (tombeau)* (літар. спусціцца ў труну, магілу) – ‘паміраць’. Часткова эквівалентныя фразеалагічныя адзінкі з агульным значэннем фізічнага стану чалавека складаюць таксама нязначную групу ў беларускай і французскай мовах – 7 %.

Асноўнай прычынай існавання эквівалентных фразеалагічных адзінак з’яўляецца наяўнасць з’яў рэчаіснасці, агульных для ўсіх моў, незалежна ад геаграфічных, эканамічных, кліматычных і іншых умоў жыццядзейнасці чалавека.

ЛІТАРАТУРА

1. Арнольд, И. В. Эквивалентность как лингвистическое понятие / И. В. Арнольд // ИЯШ. – 1976. – № 1. – С. 11–18.
2. Арсентьева, Е. Ф. Сопоставительный анализ фразеологических единиц (на материале фразеологических единиц, семантически ориентированных на человека в английском и русском языках) / Е. Ф. Арсентьева. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1989. – 127 с.
3. Арсентьева, Е. Ф. Сопоставительный анализ фразеологических единиц, выражающих характер человека, в английском и русском языках : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.20 / Е. Ф. Арсентьева ; МГУ им. М. В. Ломоносова. – М., 1984. – 22 с.
4. Арсентьева, Е. Ф. Фразеология и фразеография в сопоставительном аспекте / Е. Ф. Арсентьева. – Казань : Казан. гос. ун-т, 2006. – 172 с.
5. Добровольский, Д. О. Основы структурно-типологического анализа фразеологии современных германских языков : на материале немецкого, английского и нидерландского языков : дис. ... д-ра филол. наук / Д. О. Добровольский. – М., 1990. – 437 л.
6. Комиссаров, В. Н. Современное переводоведение / В. Н. Комиссаров. – М. : ЭТС, 2004. – 420 с.

7. *Кунин, А. В.* Основные понятия английской фразеологии как лингвистической дисциплины и создание англо-русского фразеологического словаря : автореф. дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.02 / А. В. Кунин. – М., 1964. – 47 с.
8. *Райхштейн, А. Д.* Сопоставительный анализ немецкой и русской фразеологии / А. Д. Райхштейн. – М. : Высш. шк., 1980. – 143 с.
9. *Солодуб, Ю. П.* Национальная специфика и универсальные свойства фразеологии как объект лингвистического исследования / Ю. П. Солодуб // Филол. науки. – 1990. – № 6. – С. 55–65.
10. *Солодуб, Ю. П.* Сопоставительный анализ структуры лексического и фразеологического значений / Ю. П. Солодуб // Филол. науки. – 1997. – № 5. – С. 43–54.
11. *Солодухо, Э. М.* Вопросы сопоставительного изучения заимствованной фразеологии / Э. М. Солодухо. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1977. – 170 с.
12. *Лепешаў, І. Я.* Слоўнік фразеалагізмаў. У 2 т. / І. Я. Лепешаў. – Мінск: Беларус. Энцыкл., 2008. – Т. 1. – 672 с.; Т. 2. – 704 с.
13. *Rey, A.* Dictionnaire d'expressions et locutions / A. Rey, S. Chantreau // Le Robert. – Paris, 2007. – 1086 p.
14. *Сафина, Р. А.* Факторы межъязыковой эквивалентности фразеологизмов немецкого и русского языков / Р. А. Сафина // Русская и сопоставительная филология : системно-функциональный аспект : материалы итоговой науч. конф. Казан. гос. ун-та, 5–10 февраля 2003 г. / Казан. гос. ун-т. – Казань, 2003. – С. 167–170.
15. *Лепешаў, І. Я.* Этымалагічны слоўнік фразеалагізмаў / І. Я. Лепешаў. – Мінск : Беларус. Энцыкл., 2004. – 443 с.
16. *Рецкер, Я. И.* Теория перевода и переводческая практика / Я. И. Рецкер. – М. : Междунар. отношения, 1974. – 216 с.

The article deals with the problem of interlanguage phraseological correlation. The main indicators of phraseological equivalence are identified. The Belarussian-French phraseological full and partial equivalents with the meaning of a person's physical state are analyzed in detail.

Поступила в редакцию 09.09.2019

Н. У. Чайка

ЗВЫШФРАЗОВЫЯ ТЫПЫ НЯПОЎНЫХ КАНСТРУКЦЫЙ У БЕЛАРУСКАЙ І КІТАЙСКАЙ МОВАХ

Статья посвящена исследованию структурной организации неполных предложений в белорусском и китайском языках. В работе выявлены универсальные и специфические параметры типологии синтаксических единиц в языках флективного и изолирующего типов – возможность структурной дифференциации предложений, особенности синтаксической связи и порядок слов в них; определены и систематизированы сверхфразовые типы неполных предложений в белорусском и китайском языках, а также выявлены факторы их типологического видообразования.